

TEXNOLOGIYA DARSLARI ORQALI O'QUVCHILARNING KASBGA QIZIQISHLARINI OSHIRISH

Sariyeva Shoirra Sulaymonovna

Surxondaryo viloyati Prezident Ta'lim Muassasalari Agentligi Denov tumani 1-son
ixtisoslashtirilgan maktabi va 2-son ixtisoslashtirilgan maktab internati texnologiya fani o'qituvchisi
+998975315234

Annotatsiya

Maqola texnologiya fanining o'quvchilarda ixtirochilik, ijodkorlik, dizaynerlik qobiliyatlarining rivojlantirilishi xususan, o'quvchilarda o'z ijodiy g'oyasi asosida buyumni loyihalash qobiliyatlarining shakllantirilishi haqida fikr-mulohazalar bildirildi.

Kalitso'zlar: Texnik loyihalash, badiiy loyihalash, ixyiro qilish, yaratish, texnik ijodkorlik, yaratuvchanlik, ijodiy g'oya, dizaynerlik qobiliyati.

"Texnologiya" fani o'quvchilar hayotida muhim o'rin tutuvchi amaliy mehnat faoliyati jarayonidir. O'quvchi voyaga yetib, qaysi kasbni egallamasin, kim bo'lmasin, "Texnologiya" fanidan olgan bilim va ko'nikmalari hayotda, albatta, naf keltiradi. "Texnologiya" darslarida materialshunoslik, asbob- uskunalar, moslamalar va ulardan foydalanishga oid bilimlarni o'zlashtiradilar. Mahsulot ishlab chiqarish va uy-ro'zg'or buyumlarini ta'mirlashga oid ko'nikma va malakalarga ega bo'ladilar.

Demak, bugungi kunda yoshlarga kasb tanlashlarida, barkamol shaxs bo'lib yetishishlarida, ijodiy qobiliyatlarini rivojlanishlarida texnologiya fani asosiy ko'makchi va muhim manba bo'lib xizmat qiladi. Bu esa o'z navbatida texnologiya fanining bola ruhiyatiga ta'siri orqali ko'rishimiz mumkin. Texnologiya darslarida uyushtiriladigan sayohatlar davomida o'quvchilar duradgorlik, chilangarlik, tikuvchilik hamda pazandachilik sohalarga oid ko'plab kasb-hunarlar bilan tanishadilar. Bu esa o'quvchilarni kelajak hayotlarida shu kabi kasb-hunarlardan birini egallab, sohaning mohir mutaxassisi bo'lib yetishishlariga sabab ham bo'ladi.

Texnologiya darslarining muhim ahamiyati shundaki, o'quvchilarning ijodkorlik, yaratuvchanlik qobiliyatlarini oshirishga ko'maklashadi, ularning tafakkurlarini rivojlantirib, o'rganilgan bilim, ko'nikma va malakalarni hayotda qo'llay olish layoqatini shakllantiradi. Texnologiya fani darslarining asosiy qismini amaliy mashg'ulotlar tashkil qiladi. Amaliy mashg'ulotlarda nazariy mashg'ulotlarda olingan bilimlarni amalda, hayotiy tajribalar asosida mustahkamlanadi. Bunda o'quvchilar ijodiy ishlaydilar, yangi g'oya va fikrlar asosida o'zlariga ishonch, boshqalar fikriga hurmat bilan qarash sifatleri tarkib topadi. Amaliy mashg'ulotlar jarayonida o'quvchilarga ta'limiy, tarbiyaviy, rivojlantiruvchi, kasbga yo'llovchi maqsadlarni singdiramiz. O'quvchilarni amaliy mashg'ulotga yakka tartibda ishlash, kichik guruhlarda ishlash, jamoa bilan ishlashga jalb qilishimiz mumkin. Ushbu jarayonlarni ko'rib chiqaylik.

Loyihalash. Bu jarayonda o'quvchilarda mustaqil fikrlash, yaratuvchanlik qobiliyati shakllanadi. O'quvchilar buyumni texnik va badiiy loyihalaydilar. Texnik loyihalashda yasalayotgan buyumning texnik-texnologik, moddiy va funksional jihatlari yaratiladi. Badiiy loyihalashda esa, buyumning qulayligi inobatga olinib, tashqi go'zallik bilan boyitiladi. Bunda o'quvchilarning dizaynerlik qobiliyatlari rivojlantiriladi. O'quvchilar tayyorlanayotgan

buyumga yaxlit bir asar sifatida qarab, uni yangicha dizaynda yaratishga harakat qiladilar. Faqat bunda buyum yasash jarayonida o'quvchiga ma'lum bir cheklovlar qo'yish yaramaydi. Texnologiya darslarida buyum yasashda o'quvchilarga badiiy loyihalash elementlarini o'rgatish kerak. Bular:

-rang va shaklning yaxlitligi;

-materialning shakli va birligi:

-shaklning vazifasiga mosligi:-kompozitsiyada turli shakllarning muvofiqligi:

Buyumni rejalash . Bu jarayonda o'quvchilarning matematik savodxonlik va tejamkorlik sifatleri shakllanadi. Mana shu jarayonda o'quvchining yutuq va kamchiliklarini aytish maqsadga muvofiq deb o'ylayman. Chunki o'quvchida keyinchalik o'z xatosini tuzatish va matematik va iqtisodiy bilimlarining rivojlanishiga erishiladi. 2..Buyumni yasash.Buyum yasashda amaliy jarayonlarni (arralash, randalash, o'yish,vahokazo) fizika qonunlari asosida tushuntirish maqsadga muvofiq. Masalan, arralashda ishqalanishni kamaytirish uchun nima qilash kerak, bosim kuchini qanday taqsimlash kerak va hokazo. Bunda o'quvchilarning tabiiy fanlardan egallagan bilimlarining amaldagi isboti kuzatiladi hamda o'quvchilarning ushbu fanlarga bo'lgan qiziqishlarikuchaytiriladi.

3.Briktirish va pardoqlash .Bu jarayon o'ta muhim sanaladi. Bunda o'quvchilar tayyorlagan buyum qismlarini estetik jihatdan zamonaviy va texnik talablarga javob beradigan qilib biriktirishlari vabezashlari talab etiladi.

O'quvchilarga yasaladigan buyumni quyidagicha loyihalash va yasashga imkon beriladi:

1.Berilgan namuna asosida taqlid qilib loyihalash va yasash;

O'z ijodiy g'oyasi asosida loyihalash va yasash:

Shartlar bo'yicha loyihalash va yasash:

Berilgan namuna asosida taqlid qilib loyihalash va yasash taqdim etilganda o'quvchilar faqat shu berilgan namuna asosida , unga taqlid qilib buyumni yasaydilar, loyihalaydilar.Bunday usul o'quvchi o'rganishining dastlabki jarayonida qo'l keladi. O'quvchilar buyumni yasashlari jarayonida yangi g'oya tug'iladi va ular buyumni o'z ijodiy g'oyalari asosida loyihalab yasashni istaydilar. Chunki o'quvchida bu buyumni o'ziga moslab yangicha dizayn asosida yasash fikri tug'iladi.O'quvchilarning ijodiy g'oyalari rivojlantirilganidan so'ng ularga shart asosida loyilash vazifasi berilsa bo'ladi.Shartda yasaladigan buyumning vazifasi, eng katta va eng kichik o'lchamlari ko'rsatilishi mumkin.

O'quvchilarga bunday talablarni qo'yish ularning izlanishlarini faollashtiradi, muammoli vaziyatdan chiqish, yangicha dizayn va texnik vazifalarni bajaradigan buyumlar yaratishlariga turtki bo'ladi. O'quvchilarda ushbu qobiliyatlarni oshirishning yana bir yo'li , ularni to'garak mashg'ulotlariga jalb qilishdir. To'garak mashg'ulotida o'quvchi o'zi yasayotgan buyumga ijodiy yondasha oladi. Maktabda ochilgan mohir qo'llar to'garagi kelajakda o'quvchi qizqlarimizning har tomonlama mohir hamda sarishtali bo'lishiga turtki bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1."Innovatsion texnologiyalar : nazariya va amaliyot"(Toshkent 2011)

2.WWW."Ziyonet".uz tarmog'idagi ma'lumot

3.Nizomiy nomidagi Toshkent Davlat Pedagogika universiteti huzuridagi XTXQT va ularning MO hududiy markazi "Oquv -uslubiy majmua"(Toshkent -2018).